

Eerder gepubliceerd in Heraldisch Tijdschrift 15 (2009): 98-99.

Wapen Schimmelpenninck van der Oije op een hondenhalsband

Anton C. Zeven

anton.zeven@hetnet.nl

Sleutelwoorden: hondenhalsband

In de zeventiende en achttiende eeuw was het gebruikelijk dat een student ter afronding van zijn studie een z.g. Grand Tour maakte. In de meeste gevallen ging deze reis naar Italië. Een Grand Tour was ook mogelijk voor Assueer (Sweeder) Jacob Schimmelpenninck van der Oije¹. Hij koos in 1657 echter voor het Heilige Land om daar ondermeer de heilige plaatsen te bezoeken. Van zijn reis hield hij een Journael (dagboek) bij, dat bewaard is gebleven. Na terugkomst liet hij kunstschilder Dirck van Loonen (1619/20-1721) van hem een schilderij-ten-voeten-uit maken.² Op dit schilderij van 224 x 185 cm staat hij gekleed in een entari – een Turks kostuum – en is vergezeld door een Turk, die hem een brief aanreikt, en een hond. Rechtsboven is een wapen afgebeeld (afb. 1). De beschrijving van dit wapen is: gevierendeeld, 1. Schimmelpenninck (in zilver twee schuingekruiste zwarte afgewende sleutels met de baarden omhoog), 2. Van Kecken (in goud een rood kruis met op elke horizontale arm een zwarte vogel), 3. Van Wisch (in goud twee rode gaande leeuwen boven elkaar, 4. Van Hövell (in goud drie zwarte heuvels gaffelsgewijs geplaatst); een hartschild: Van der Oije (in goud een rood en zilver geschakeerd kruis).

Afb. 1. Wapen van Assueer J. Schimmelpenninck van der Oije. Alle afbeeldingen zijn sterk vergroot.

Het schilderij was te zien op de tentoonstelling *Deftige dames, hoge heren; drie eeuwen Gelderse portretkunst, 1550-1850*, in het Museum Valkhof te Nijmegen in 2002. Het is gereproduceerd in de begeleidende uitvoerige catalogus door J.C. Bierens de Haan en anderen

Assueer Jacob Schimmelpenninck van der Oije

Assueer werd in 1631 geboren. Hij overleed te Zutphen op 8 februari 1673. Zijn ouders waren Jacob Schimmelpenninck van der Oije en Anna Catharina van Kecken, vrouwe van Holthuysen, en zijn vier grootouders waren Alexander Schimmelpenninck van der Oije en Anna van Wisch, vrouwe van Voorstonden, Sweder van Kecken, heer tot Holthuysen en Anna van Hövell. Wij vinden dus de wapens van zijn grootouders in zijn wapen terug.

Assueer trouwt te Zutphen op 15 augustus 1668 met Assuera Kreyneck (1646-Zutphen 27-4-1724). In 1649 was hij in de Ridderchap van Zutphen opgenomen en hij was landrentmeester der domeinen in 1667.³

Wapen op hondenhalsband

Kennelijk heeft Assueer naast zijn Turks tenue ook een hond meegebracht. Het is een Anatolische herdershond (afb. 2), waaruit het huidige ras Karbash is gefokt. De honden van dit ras kunnen een schofthoogte van 1 meter bereiken. Zij dienen om de kudden tegen beren, wolven en rovers te beschermen. Mijn interesse gaat vooral uit naar het wapen op de halsband (afb. 3 en 4). Het schildje zal vermoedelijk van zilver zijn gemaakt en de kroon en de versieringen

Afb. 2 De kop van Assueers Anatolische herdershond.

Afb. 3. Een detail van de halsband met het wapen.

Afb. 4. Het wapenschildje op de halsband (sterk vergroot).

van goud. Het wapen op het schildje is gevierendeeld: 1 en 4. de gekruiste sleutels van Schimmelpenninck, 2 en 3. het kruis en de vogels van Van Kecken. Mogelijk dat de vogels (zwarte vlekken op de vergroting) in kwartier 3 gewend zijn. Het hartschild is onduidelijk, mogelijk Van der Oije. Het lijkt erop of de snij- en deellijnen van het schild over het hartschild gaan. Misschien heeft de zilversmid of de kunstschilder dit zo gemaakt. De kroon heeft drie drie-parels⁴ en vier parels. In dit wapen zijn slechts de wapens van Assueers ouders opgenomen.

Ik denk dat Assueer de zilversmid de opdracht heeft gegeven om een schildje met het alliantiewapen van de familiewapens van zijn ouders te maken. Later, toen het schilderij werd gemaakt gaf Assueer de voorkeur aan een alliantiewapen met in de kwartieren de familiewapens van zijn vier grootouders

Andere voorbeelden van een wapen op hondenhalsband?

Ik ken geen andere voorbeelden, waarbij een hond een halsband met het wapen van de eigenaar heeft. Gevraagd wordt naar andere voorbeelden.⁵

*Noot toegevoegd in 2015: meerdere voorbeelden zijn te vinden in mijn artikel in *Heraldisch Tijdschrift 21 (2015): in druk (auf. 2015).**

Dank

Graag bedank ik Hans de Boo voor zijn hulp.

Noten

¹Volgens Bierens de Haan studeerde hij in Groningen en Utrecht; zijn naam komt echter niet voor in Schutte (1975).

²Een reproductie van het schilderij alhier zou te veel niet-heraldische ruimte beslaan.

³Bierens de Haan (2002).

⁴De term drie-parel is mijn verkorting van een trosje van drie parels. Ik gebruik deze term al enige jaren.

⁵Ook zwanen worden wel op schilderijen e.d.. afgebeeld met een gouden kroon om hun hals. Mogelijk dat ook op de band van een dergelijke kroon een wapen is afgebeeld. Ik heb geen voorbeeld.

Bronnen

Bierens de Haan, J.C. c.s. 2002. Gelders Gezichten. Drie eeuwen portretkunst in Gelderland 1550-1850. Waanders, Zwolle. 192p.

Schutte, O. 1975. De wapenboeken der Gelders-Overijsselse studentenverenigingen. De Walburg Pers, Zutphen. 272p.